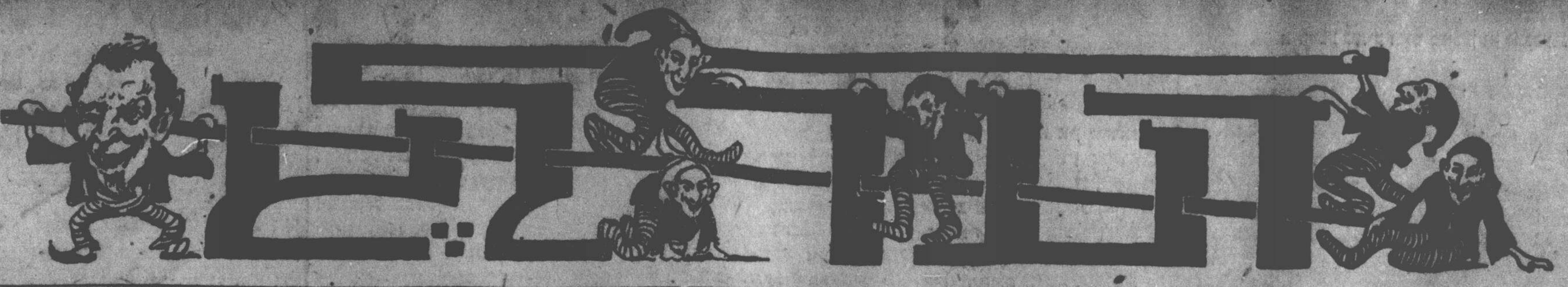

...ישען בטלנים

פון א. האפמאן.

...איטשע מאיר: וויפיל העמדער ... רענקסטו טוט דער קיסר ... וואך?

...הערשיואל: ווייס איך וואס דיר ... צו פרעגען, וואס הייסט ווי־ ... אזוי פיעל ווי — יעדער מענש, ... ער ווייסט יעדער וואך א העמד.

...איטשע מאיר: אז דו ביזט א שוטה ... איך פיינט מיט דיר צו ריידען, ... למשל א מענשען ווי איך אדער ... מענשען בשר ודם טוען מיר אן ... העמד משבת לשבת, אבער יחזקאל ... ועהסטו טוט שוין אן צוויי ... יעדער א וואך.

...הערשיואל: מילא זאל זיין אזוי ... עס אז דער קייזער טוט אן נאך ... ווי צוויי העמדער א וואך?

...איטשע מאיר: אוי בטלן, בטלן ... דו ביזט! מיין אוידים האט מיר ... דערצעהלט ווען ער איז געוועזען ... זעלנער האט דער אפיצער ביי ... ער איז געווען א דענטשטשיק אנ־ ... יעדען טאג א העמד.

...הערשיואל: מאקע! פלאי־ ... וויפיל זשע העמדער הייסט עס ... דער קיסר אן א וואך?

...איטשע מאיר: אט אזוי פרעג ... ! דארפען מיר לערנען א ״קל ... וחומר״: מה דאך דער אפיצער וואס דער ... איז גרעסער פאר איהם טוט אן ... יעדען טאג א העמד, קומט דאך אויס אז ... דער גרעסער אליין טוט אן יעדען טאג ... צוויי העמדער, און דער פאלקאווניק ... וואס איז נאך א גרעסערער דארף אנטון ... העמדער א טאג, און דער גענע־ ... וואס איז נאך גרעסער, אבט העמ ... און דער גענעראל שבגנעראלען ... אנטהון א העמד יעדע שטונדע און ... שני למלך, אלע האלבע שטונדע, ... דער קיסר אליין פארשטעהט זיך אז ... שטעהט ביי א גרויסען קויש מיט ... העמדער איינס טוט ער אויס דאס צוויי־ ... טוט ער אן, דאס צווייטע טוט ער ... דאס דריטע טוט ער אן און ... ווייטער און ווייטער...

ביים קראנקענס בעט

(געווידמעט ל. בערקאוויטשען) — פון ש. נעפאם.

זילבער ווייס זיין בעט
די פארהאנגען די ווענט
און אויף דער ווייסער דעקע
זיינע בלייכע הענט.
שא, רוהיג, די שטילקייט איז דא אזוי טיעף,
די שמעקענדיגע ליפט,
פון מעדיקאמענטען, איז לויטער ווי קריסטאל
און שטילען שלומער האט
די נאכט פארכשופ'ט דאס שפיטאל.

און דורך דער טיעפער שטילקייט
א זיידענער שאטען זי שלייכט זיך אין נעהיים
און קוקט זיך אום, און מאכט א טראט מיט שרעק,
באמערקט זיין בעט,
א ווייסע גרויסע אסטאר בלום
טראגט זי פאמעליך צו
און לעגט אוועק.

ער עפענט אויף די אויגען דוכט זיך ברייט
״א, קום צו נעהענטער וואס שרעקסטו זיך מיין קינד,
שטיל שעפצעט ער ארויס,
איך בין דאך שוין געזונד
פארצויגען האט זיך שוין
מיין שמערצליך טיעפע וואונד.

ער ציהט די הענט צו איהר
און שמייכעלט אזוי פרום,
און ציטערדיג זי נעהמט ער
אזוי היים ארום

דער חלום וואלט געשפונען
די פעדים לאנג און ברייט
דער גאלדענער מארגען קומט,
און שמייכעלט־שטילערהייט.

דער קראנקער האט ערוואכט,
ערוואכט, געזוכט, געזוכט,
ניטא די ליעבסטע מעהר
וואס האט זיין זעעל געגלעט
א ווייסע אסטער בלום
ווי די אומשולד ווייס און ריין
האט חן'עוודיג געשמייכעלט
ביי זיין קראנקען בעט.

מ'זונטאג ל'זונטאג

פון ה. מ. קירשענבוים.

85 אימיגראנטען צוריק געשיקט פון קוויבעק קיין אנטווערפען.

— 85 האבען מיר שוין זיכער פאר־ לוירען. וועט אבער עפעס געטון ווערען צו ראטעווען די איבעריגע עטליכע טויזענד ווערט פארהאלטענע?

אונזער ברכה היינט איז — אז זיי־ ערע קללות אויף קאנאדער אידען זאלען פאלען אין ים אריין.

די ערשטע פארלוסט־לעקציע האבען מיר שוין געהאט?

וועלען אונזערע אידען, שרייער, קר־ קער און אלע אנדערע נאך ווארטען אויף א צווייטע?

ארבייטען מיט פושעי ישראלים, צו העלפען אידען האב איך מורא, האט ערקלעהרט אן ארטאדאקסישער פאר־ שמעהער?

וואלטען מיר פיליכט־עצט געהערט וואס דענקט די ארטאדאקסיע צו טון אויף ווייטער? אוט אזעלכעס זאל ניט פאסירען?

וויפיל ארטאדאקסישע יונגע לייט זיינען געוועזען צווישען די צוריקגעשיק־ טע פינף און אכציג?

אידען דערצעהלען זעלבסט אין געב־ ר בט אז זיי האנדלען מיט שנאפס.

— וועלכער נאר וועט זיי דאס גלייבען?

דער פאלקס־פאראיין האט ערוועהלט דריי פרויען אין דער עקזעקוטיווע.

יעצט זיינען זיי זיכער אז זיי האבען ״קוזמן״.

צוויי קאנווענשאנס אין חודש מאי. די היין וועט גרייכען אין די הונדער־ מער.

— דערוויל אבער מוז מען האבען קויהלען זיך אן צו ווארימען.

ש. אנ—סקי טויט.

פאר פיעלע אידישע צייטונגען האט ער ערשט אויפגעלעבט.

שא — שטיל, לעזט ניט הויך — איהר קענט נאך חס ושלום אויפ־ וועקען די יתומים קאמיטע.

די אוקראינער יתומים מוזען דא זיין פארן ווינטער. האט מען געהאל־ טען אין איין שרייען.

ווייסט איהר אפשר פאר וועלכען ווינטער? ?

די באלשעוויקעס האבען פארנומען ״קרים״.

זייט פארזיכטיג, ווען איהר הייסט זיך געבען באנאנעס מיט ״קרים״. מען קען אייך אננעהמען אלס א באלשעוויק.

הרב נחום איש פון ווארשא הייסט אן אנטיסעמיטישען גלח זיך פארקליידען

אלס אידישען רב און זיך דורכשפאצירען איבער די קריסטליכע גאסען אום צו זעהן וועד עס פרעזידענט האט.

מיר האבען מורא פאר אזא עקספע־ רימענט אין פוילען. די קריסטען וואל־ טען חושד געוועזען, אז די אידען האט מען זיי צוגענבעט די גלחים אויף.

א באריהמטער אידישער שאך שפילער געשטארבען.

נאך שפילעריי איז שוין אלזא אויך אין דער ערד.

פראפעסאר אשכנזי איז פוילישער פ רשטעהער ביי דער נאציאנען ליגע.

די פאליאקן וועלען יעצט ראוונען ״כמנהג אשכנז״.

ברויט ביליגער געווארען מיט א הענט בלויז.

און פיעלע מאטערען זיך יעצט צו טרעפען, ווי אזוי קויפט מען עס?

אין אונזער שנאפס דעפארטמענט איז שוין עפעס ווייטער טומלדיג.

— הפנים אז פאליצי בעאמטע ווערען אויך שכור ווען זיי קומען אין שנאפס באריהרונג.

צוויי טויזענד ארבייטער אין פאריז האבען פרובירט צו פארכאפען די פאבריק ווען מען האט זיי געזאגט אז עס איז ניטא וואס צו ארבייטען.

נארישע ארבייטער. וואס טויג אייך זיך ארומדרעהען אין א ליידיגער פאב־ ריק?

דייטשע אידען פאהרען נאך פא־ לעסטינא.

די פאלעסטינער העברעאיסטען, וועלען דורך זיי זיכער נקמה נעהמען פון א רייש.

האט ניט קיין קינד, ... הונדערט טויזענד דאלאר.

וויפיל פון אונזערע רייכע ... וואלטען נעגעבען אזא סומע אום ... פון זיי צונעהמען די קינדער, וואס ... רען זיי...

די נאציאנען ליגע האט און ... פון פינף הונדערט טויזענד פונט.

ווען מען נעהמט אין אנבעטראכט ... וויפעל מלחמות עס זיינען נאך דא, ... עס ניט קיין סך פאר פרידענס פלענער...

פרעזידענט ווילסאן נעהמט זיך יעצט צו שרייבעריי.

אזוי אין שוין דער שיקזאל פון מנ־ שען וואס ווערען עובר בטול.

פרעמיער ״מיהען״ האט פרייטאג גערעדט אין טאראנטא.

— וועט אבער זיין ״מיהען״ זיך איהם עפעס העלפען?

קאנאדע האט שוין א קריגנס פלאט.

און דער ערשטער שאס אין דער וויל נעפייערט געווארען אויף די אידי־ שע עמיגראנטען.

היינט די זאמלונג פארן פאלעסטינא ארבייטער פאנד.

אויב איהר זייט ניט פון די זאמלער, דאן פארגעסט ניט צו זיין צווישען די געזאמעלטע.

אמת'ז

עס זיינען פאראן פרויען וואס קענען אפילו ניט די קונסט פון ארומנעהן ליי דיג.

א פרוי קען פיעלעס פארנעהמען, אבער יוגענד פארגעבען.

די שעהנסטע שבחה פון ד' פרוי איז שטיל ווייגען.

אויב איהר ווילט צופריעדענשטעלען אייערע וואייבליכע געסט, מוזט איהר פאר זיי עמען ציינגען, אז איהר זעט ניט צו פריעדען מיט אייער פרוי.

פאלקס ווערטלאך

... ווי אזוי זיי ווערען געשאפען.

... געהט איהם ווי פון וואסער

דאס האט זיך גענומען פון דעם ... וואס א איד זאגט אין בענשען — ויבשר ... לנו בשורות טובות ישועות ונחמות ... און מאנכע האבען עס פארטייטשט: ... ווי וואסער זאלען קומען בשורות ... טובות ישועות ונחמות.

עד האט עס אין פאה.

דאס ווערטעל האט זיך גענומען ... ״שכחה ופאה״, וועלכע געהען ... תלמוד אימער צוזאמען און דער ... האט זיך איינגעבילדעט, אז ... האט עפעס צו טון מיט שכחה ... (פארגעסען)

לצנות

ביידעם קלאץ.

וואס איז דער אונטערשיעד צווישען תחנון ביז אן אלגעמיינעם סטרייק?

תחנון זאגט מען אלע מאנטאג און דאנערשטאג און אלגעמיינע סטרייקען קומען פאר מאנטאג און פרייטאג.

פעסימיסט.

פון מען ווערטערבוך.

ווי הייסט א טענק אויף לשון קודש? עוקר הרים.

דריי שונאים האט א מענש איבער־ צוקומען ביים לעבען:

קלייערהייט — דעם מוהל.
גרויסערהייט דעם ישרכן.
און אויף דער עלטער דעם ...

יא צייטען בייטען זיך, אמאהל אז מען האט געדארפט אטאקירען אידען האט מען עס געטון דורך אן אייזעל — היינטיגע צייטען דורך א פארד.

על קדוש השם

פון א. עסעלין.

נעהם דיין ווייב און קוש ארויס
ביי איהר פון אויג דעם פרומען בליק
און פון דיין קינד דעם שטומען ווארט,
ביי זיך אין הארצען טיעף פארשטיק.

און פון דיין פאלק דעם גרויסען בראך
דעם טיעפען וועה — אין זיך פארנעהם,
ניט זיפץ, ניט שילט ניטקלאג, ניט וויין,
און איל אהיים די ״צייט״ ניט אוים...?

און פערריגעל פעסט דיין טיר,
גים פאר נאט דיין פיין ארויס,
פערקריין די ציהן, פערברעך די הענט,
און מאך א שרפה אין דיין הויז.

און נעהם דיין הארץ און ווארף אין פלאם,
און זעה ווי שעהן און שטאלץ עס ברענט,
דיין גרויסע הארץ דיין הייליג הארץ
פאר דיר דורך דיינע אייגען הענט...

נעכטע אווענט

פון י. ל. קאלושינער.

דו ביסט צו מיר א גאסט, אן אומערווארטעטע געקומען
איך האב דיך ווי א פרעמדער אין מיין צימער אויפגענומען
געלאזען שטעהן דיך אזוי און א ווינקעל טיר
און שווייגענדיג איך האב געקוקט אויף דיר...

עס האטריין אומרוה דיינע אויגען, פלאמיג אנגעצונדען,
עס איז די ראזקייט פון דיין פנים, ווי פון שרעק פארשוואונדען,
וואס דו האסט פון מיר קיין ווארט ניט אלס געהערט,
דארט קוקענדיג אויף מיר אזוי פארטערהערט...

און האסט דערקאנט דאס שווייגען אין דער גראתקייט פון די אויגען,
און ווי א זינדיגע דו האסט דיין קאפ שטום איינגעבויגען
און עס איז פארבלייבט געווארען דיין געזיכט,
פון ניט דערזאגטען וועה — אין העלען ליכט.

ערשט האט מיין הארץ גענומען פיינענדיג פון צער מיר שלאגען,
איך האב צו דיר א טראט געטון, מיין וועהטאגאויסצוזאגען
געוועזן ביסטו שוין דאן פון מיר אוועק,
געלאזען מיך אזוי פארטרויערט אין שרעק...

פארלאג ,,אידיש״

201 East Broadway New York

קענעדער אפטיילונג

834 Cadieux Street Montreal

אין פארלאג אידיש ווערט איצט ארויסגעגעבען דאס גרויסע ווערק

פון אייזיק הירש ווייס

די גרינדער און בויער פון אידענטום

(דור דור ודורשיו)

2 סעריעס 5 בענד. — יעדער באנד פון די צוויי סעריעס וועט ענטהאלטען פון 380 ביז איבער 400 זייטען. גרויסער פארמאט, פראכטפול געבונדען.

פרייז פאר ביידע סעריעס — $16.50

פאר סובסקרייבער — $11.00

אין דריי איינצאהלונגען

ביי יעדער איינצאהלונג באקומט דער סובסקרייבער א טייל פון די ביכער.

א קאטאלאג פון אלע אונזערע אויסגאבען און אויך פון די ביכער, וואס געפינען זיך ביי אונז אויפ'ן פארקויף ווערט פריי ארויס־ געשיקט צו יעדען איינעם, וואס וועט פארלאנגען.

טאראנטאר סובסקרייבער אויף י. ל. פרצ'עס ווערק קענען באקומען די דריטע סעריע ביכער ביז דעם ... נאוועמבער אין 187 בעווערלי גאס, נעבענאן פון ... אווענט פון 6 ביז 8.30 ביי אונזער פארטרעטער, הער ש. ..., וועלכער געפינט זיך איצט אין טאראנטא. טעלעפאן קאל. ...

Canadian Branch Farlag „YIDDISH"

834 Cadieux Street Montreal

גליסען

פון שלמה האלפערין.

— האלא! מיסעס שפילפויגעל!
— האלא! מיסעס קראליק!
... איהר שלאפט נאך ניט? עס איז ... שוין באלד צוויי אזייגער!״

— איך קאן ניט שלאפען די לעצטע ... זינט מיין ״פרינץ״ איז מיר ... פארען געווארען, קאן איך קיין ... ניט צו מאכען, מענשען לאכען ... : ״עס איז דאך ניט מעהר ווי ... ״, נאר גלויבט מיר אז מען ... זיך צו צו א הונט איז פונקט ווי ... א מאן! און ווי האט איהר ... זיך ענדזשאיעט לעצטען אווענט ... ניט געהאט ווי לעכערליך? ... וואס פאר א גיים! איך האב ... זיך אזוי פיעל ניט ענט־ ... ווי דעם אווענט. אוי! מיר ... קראליק, ווען איהר ווייסט וואס ... זיך דאס אפגעטון! אנו, ... אריבער צו מיר איך ... וועל איך אייך עפעס ... איך האב מורא מיינער ... ניט אויפכאפען און אונז איבער ... אין מיטען דעריגען. אט אזוי! ... אויס א מעשה און קוועלט. ... ווייסט דאך די מיסעס ראזשינקע ... אלע נאכט מיט דריי טאלער ... און האלט אין איין לייען, ... וואס זי שפילט אהן געלט, ... נאר ארויס צוצונעהמען ביי ... שפילט זי נאך ...

טרעפט זיך, אז איך האב אייסעם אפ, דער קארינגאסע אייבראם — א פאר פלאש, די גראבע מיסעס פיפער־ נאטער ליגט מיט אפענע צוויי באיעס, דער רויטער פרעסער מיט א פאסיבעל סטרייט און זי, די מיסעס ראזשינקע מיט א פאר ״דיוסעס״, געשפיעלט האָ־ בען מיר ווי תמיד, א קוואדער לימיט מיט פופציג סענט די לעצטע קארט.

אלע האבען געפעסט ביז צו מיר, נו אז איך האב אפענע אייסעס און ליג מיט א פאר צוגעדעקטע מיידלאך, בעט איך א האלבען דאלאר, דער קארענאסע קאלט, די גראבע ווייגט און קאלט. דער רוי־ טער האט געמאכט דעם סטרייט, רייזט ער די גיים, און זי שרייט ניט מיט איהר קיל: ״קאל עגעין״, זאגט דער רויטער: ״מיסעס לעבען! אז איהר ווילט רייזען די גיים טא שטעלט אין געלט און שפיעלט ניט אויף טראמבע, ווי דער אמת איז, האט איהר געדארפט זעהן, ליובע מיינע, ווי זי האט זיך עס אנגעצונדען! ״דו גראביאן! דו סמאראוואזניק! דו האלאפושניק! ווי סמייעסטו וויסטו צו וועמען דו רעדסט?

נו, איהר ווייסט דאך דעם רויטען אז ער קריגט די נידעל, און ער האט נאך אפנים אריינגעשנאסקעט, האט ער איהר אנידערגעלעגט א צעטעל!

״אוי מאמעלאך מיינע! כא, כא, כא! איך קען מיך ניט איינהאלטען ...

פון געלעכטער. גוואלד! איך זאג אייך עס איז געווען א רעגעלע שאו! ״שנארערקע! סאקערקע! און אז אייער מאן איז שוין א גבאי אין תלמוד תורה, נעהמט איהר זיך עס איבער ביי מיר? מען שפילט ניט אויף טראמ־ בע! מיר שפילען אויך ניט אויף קרעדיט! מיר שטעלען אין אונזער כארהארעוועט געלד. שלעפערקע וואס איהר זענט!״ און זי איז געווארען רויט ווי א בוריק, און אנגעהויבען קוויטשען ניט מיט איהר קול, וואס עס איז איהר נאר אריינגעפאלען אין מויל אריין, די גאנצע גאס איז זיך שיעור צונויף געלאָ־ פען א גליק וואס זי איז אנידער גע־ פאלען אין חלשות, האבען מיר זי פאר־ וואלינקע אפגעמינטערט, געשיקט נאך א טעקסי און זי אוועקגעפעקעלט אהיים.

איך זאג אייך, מיסעס קראליק, עס מעג אייך באנק טון וואס איהר זענט ניט געווען. איהר וואלט פארשפארט צו געהן אין טעאטער. מיר זיינען אלע געזעסען און געווארען ברייטער ווי לענ־ גער ווי דער רויטער האט עם איהר דער־ צעהלט די מעשה. אזא שלעפערקע! וואלט נאר געוואלט, אוועקראבעווען די פאר סענט ביי יעדען. אלע נאכט בלייבט זי שולדיג און מאכט זיך ניט וויסענדיג. זי וועט עס שוין האבען צו געדענקען! און איהר, מיסעס קראליק? ווהוז זענט איהר געווען א גאנצען אווענט? אודאי אויך א גיים?

— ניין! מיסעס שפילפויגעל מיר האבען געהאט א ״רייד״.

אודאי דער באס געקומען ארייננעה־ מען ...

— ששש... שרייט ניט אזוי הויך! מייין האבי קען נאך דערהערען! מעהר וואלט מיר ניט פעהלען! דוקא ניין. ער האט געהאט א באנקעט ביי די מא־ נופעקטשורערס אסאסיאיישאן. האט ער צוגעשיקט דעם שאפער כלומרשט זא־ גען מיינעם ער זאל קומען גאנץ פריה צו דער ארבייט און ״ביי דהי וויי״ געפרעגט צו מיר ווילען האבען א רייד, האבען מיר זיך אריינגעזעצט, מיין מאן מיט דעם שאפער אין דער פראנט און איך מיט ל' קינדערלאך אין די בעק. יעצט רוקט זיך צו אביסעלע נעהענטער ווען איך וועל אייך עפעס דערצעהלען וועט איהר פלאצען פאר געלעכטער. אט אזוי! אזוי ווי מיר זעצען זיך אלע אריין קומט אן דער אלטער שנאפס פעדלער, איהר ווייסט דאך דער אלטער רב איצע ווי מען רופט איהם, רופט זיך אן מיינער, איהר וואלט א רייד, רב איצע, — כאפט זיך אריין. זעצט זיך אוועק לעבען מיין דארלינג, נאר איהר זאלט זיך באהיי־ טען!...״

צולאכען מיר זיך אלע און מיר ווע־ נען איהם אוועק צווישען מיר מיט די קינדער.

דעם גאנצען וועג איך פיהל אז עפעס קריכט מיר ארום איבער דער פליי־ צע,

מיין איך מסתם, דער הונט, ווער זאל עס זיך ריבען, ביז — איך פיהל דער בחור נעהמט מיר אדום די טאליע!...

— וואס איהר רעדט! אט דער אלטער כאליערניק? ער האט דאך שוין איינעליך ווי איהר! אוי! איך נעהם מיר דאס לעבען!

— ששש... פליעז! מאכט ניט קיין קולות. יא! אט דער אלטער כאליערניק! איך זאג אייך, עס איז עק וועלט.

אויף'ן ארט האב איך ניט געוואוסט וואס צו טון. נאר איך האב זיך גע־ טראכט: איך וועל אומיסטען זעהן וואס עס וועט זיין דער סוף. מיינט איהר אפשר אז ער האט ניט א קוש גע־ טון?...

— כא, כא, כא! נו, נו, נו?

״נו, נו! זאג איך צו איהם שטי־ לערהייד: וואס איז דאס? מאכט ער צו מיר אויפ'ן אויער: ״איך האב דיך ליעב. זיי א גוט קינד וועל איך דיר קויפען א שעהנעם פרעזענט״...

נו טראכט איך מיר, אז דו ביסט שוין אזא חברה'מאן, וועסטו שוין באַ־ צאהלען ווי א טאטע.

פרעג איך איהם, וואס א שטיינער וועט איהר מיר קויפען? זאגט ער: ״וואס די ווילסט״. זאג איך א סיעל סקאף״.

מאכט ער: אלרייט, מארגען וועס־ טו עס האבען. איך האב גענוג געלד, איך קען אפארדען״.

נו וואלט איהר עס געגלייבט אני־ אזא אלטען ימח שמו'ניק, האַ?

— נעוועהר אין לעבען! נאר איהר זענט עס האקי! אזא גליק פון א וויבער!

— אין הייסט א גליק! מיינער ארבייט דאך קוים 2 טעג אין וואך. מוז דאך נאך עפעס צושיקען. נאט שא! מיינער טשוכעט זיך שוין, איך מוז שוין אריין געהן... גוד נייט! מיסעס שפילפויגעל.

— גוד נייט! מיסעס קראליק. פארגעסט ניט מארגען אריינקומען.